

Ενότητα 2. Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πρωτοβουλίες για την Ανοικτή Διακυβέρνηση

2.1 Εισαγωγή

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται συγκεκριμένες ευρωπαϊκές και διεθνείς πρωτοβουλίες για την προώθηση της Ανοικτής Διακυβέρνησης σε τομείς που παρουσιάζουν έντονο ενδιαφέρον για την αύξηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας και την υποστήριξη της συμμετοχής τόσο για τους πολίτες όσο για τις οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών. Κοινός στόχος αυτών των πρωτοβουλιών είναι να εφαρμοστούν εργαλεία και μέσα ανοικτής κυβέρνησης για να διευκολύνει η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης σε παγκόσμιο επίπεδο. Τόσο η μεγαλύτερη διαφάνεια όσο και η συμμετοχή του κοινού δεν μπορούν να οδηγήσουν μόνο σε καλύτερες πολιτικές και υπηρεσίες, αλλά μπορούν επίσης να προωθήσουν την ακεραιότητα του δημόσιου τομέα, η οποία είναι απαραίτητη για την ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην ουδετερότητα και την αξιοπιστία των δημόσιων διοικήσεων.

2.2 Ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για την Ανοικτή Διακυβέρνηση

2.2.1 Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των κυβερνήσεων αποτελεί βασικό στοιχείο για την επιτυχία της ενιαίας αγοράς συμβάλλοντας στην άρση των υφιστάμενων ψηφιακών φραγμών και στην αποτροπή περαιτέρω κατακερματισμού στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού των δημόσιων διοικήσεων. Το σχέδιο δράσης για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2016-2020¹ έχει ως στόχο τον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης, την επίτευξη της ψηφιακής εσωτερικής αγοράς αλλά και την μεγαλύτερη συνεργασία των κυβερνήσεων με τους πολίτες και τις επιχειρήσεις για την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας. Στόχος του Σχεδίου Δράσης είναι να αυξηθεί η διαθεσιμότητα και η χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, με αποτέλεσμα ταχύτερες, φθηνότερες και περισσότερο προσανατολισμένες προς τον χρήστη ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες.

¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-egovernment-action-plan-2016-2020>

Μια από τις βασικές πολιτικές προτεραιότητες του Σχεδίου Δράσης αποτελεί η διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης μεταξύ διοικήσεων και πολιτών / επιχειρήσεων για την εξυπηρέτηση των αρχών διαφάνειας, συμμετοχής και λογοδοσίας και για την παροχή δημοσίων υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

Εικόνα 1 Σχέδιο Δράσης για την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Ευρωπαϊκή Επιτροπή²

2.2.2 Ενιαία Ψηφιακή Αγορά - Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η ανοικτή διακυβέρνηση αποτελεί σημαντική προτεραιότητα για την πολιτική της Ενιαίας Ψηφιακής Αγοράς που υλοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή³. Η αύξηση της ανταλλαγής πληροφοριών και γνώσεων, η ενισχυμένη συνδεσιμότητα, η ανοικτή διάθεση της πληροφορίας και η διαφάνεια παρέχουν νέες ευκαιρίες για τις δημόσιες διοικήσεις. Ο στόχος είναι να γίνουν πιο αποδοτικές και αποτελεσματικές, να παρέχουν φιλικές προς τον χρήστη υπηρεσίες, μειώνοντας παράλληλα το κόστος και τον διοικητικό φόρτο.

Αυτή η προτεραιότητα βασίζεται στο άνοιγμα δημόσιων δεδομένων και υπηρεσιών και στη διευκόλυνση της συνεργασίας για το σχεδιασμό, την παραγωγή και την παροχή δημόσιας υπηρεσίας. Πρόκειται επίσης για τη δημιουργία ανοικτών κυβερνητικών διαδικασιών και αποφάσεων, προκειμένου να προωθηθεί η συμμετοχή και η εμπλοκή των πολιτών. Η διαθεσιμότητα ανοικτών δεδομένων μπορεί να διευκολύνει τη δημιουργία νέων υπηρεσιών, να ενθαρρύνει νέες αγορές, επιχειρήσεις και θέσεις εργασίας, προσθέτοντας αξία στα αρχικά

² European eGovernmentAction Plan 2011-2015, European Commission, 2010

³ A vision for public services - Digital Single Market - 14 October 2013

δεδομένα που παρέχει η κυβέρνηση. Η πλήρης χρήση μεγάλων δεδομένων στις 23 μεγαλύτερες κυβερνήσεις της Ευρώπης μπορεί να μειώσει το διοικητικό κόστος κατά 15% έως 20%⁴. Οι ανοικτές και αρθρωτές δημόσιες υπηρεσίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκ νέου από διαφορετικές διοικήσεις, αλλά και από επιχειρήσεις και πολίτες, προκειμένου να δημιουργηθούν και να παρασχεθούν εξατομικευμένες, εύχρηστες και καινοτόμες υπηρεσίες. Στη Δανία, επιτρέπεται στα τρίτα μέρη να επαναχρησιμοποιούν ορισμένες από τις δομικές μονάδες δημόσιας υπηρεσίας του Εθνικού Κτηματολογίου. Αυτό μείωσε το κόστος για τα δικαστήρια της Δανίας κατά 10 εκατ. Ευρώ ετησίως και για τους τελικούς χρήστες κατά 20 εκατ. Ευρώ. Οι ανοικτές διαδικασίες, δραστηριότητες και αποφάσεις ενισχύουν τη διαφάνεια, την υπευθυνότητα και την εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση. Οι ΤΠΕ διευκολύνουν πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή, συμμετοχικές και συνεργατικές που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένα κοινωνικά προβλήματα. Για παράδειγμα, η Ισλανδία χρησιμοποίησε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης για την προσθήκη διατάξεων στο νέο τους σύνταγμα.

Η προσέγγιση της ανοικτής κυβέρνησης αναμένεται να οδηγήσει σε φιλικές προς το χρήστη, εξατομικευμένες υπηρεσίες όπως έχουν σχεδιαστεί, δημιουργηθεί και παραδοθεί σε συνεργασία με άλλους, συνδυάζοντας πληροφορίες, δεδομένα και υπηρεσίες τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Η προσέγγιση αυτή θα βελτιώσει επίσης την ποιότητα της λήψης αποφάσεων και θα προωθήσει την αυξημένη εμπιστοσύνη στα δημόσια ιδρύματα.

Η προώθηση δημοσίων πολιτικών ανοικτής διακυβέρνησης μπορεί να υποστηρίξει την καινοτομία στο δημόσιο τομέα αλλά και να επιφέρει βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών με την εισαγωγή νέων διαδικασιών, προϊόντων και υπηρεσιών.

2.2.3 Πολιτική Ανοικτής Διακυβέρνησης του ΟΟΣΑ

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει θέσει ως σημαντική προτεραιότητα την υποστήριξη των κυβερνήσεων για την προώθηση της Ανοικτής

⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS EU eGovernment Action Plan 2016-2020 Accelerating the digital transformation of government, COM/2016/0179 final

Διακυβέρνησης⁵. Ο Οργανισμός αναγνωρίζει ότι το Διαδίκτυο, τα κοινωνικά μέσα, τα smartphones και η πρόσβαση σε πληροφορίες σε πραγματικό χρόνο δεν διευκόλυναν μόνο την καθημερινή ζωή των ανθρώπων αλλά έχουν αλλάξει τις προσδοκίες των πολιτών για τον τρόπο παράδοσης των προϊόντων και των υπηρεσιών. Αυτή η μετατόπιση επηρεάζει όχι μόνο τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες βλέπουν και αλληλεπιδρούν με τις επιχειρήσεις, αλλά δημιούργησε επίσης προσδοκίες στις αλληλεπιδράσεις τους με την κυβέρνηση.

Οι άνθρωποι απαιτούν τη διαφάνεια, την υπευθυνότητα, την πρόσβαση στις πληροφορίες και την παροχή υπηρεσιών από τις κυβερνήσεις τους. Αναμένουν επίσης ότι οι πολιτικές και οι υπηρεσίες θα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους και θα αντιμετωπίζουν τις ανησυχίες τους.

Η ανοικτή κυβέρνηση - το άνοιγμα κυβερνητικών διαδικασιών, εγγράφων και δεδομένων για δημόσιο έλεγχο και συμμετοχή - θεωρείται πλέον ως θεμελιώδες στοιχείο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και προωθείται σημαντικά στη δράση του ΟΟΣΑ .

2.3 Παγκόσμιες πρωτοβουλίες για την Ανοικτή Διακυβέρνηση

Η σημαντικότερη πρωτοβουλία για την προώθηση της ανοικτής διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο είναι η παγκόσμια συμμαχία Open Government Partnership (OGP)⁶. Η OGP είναι μια πολυμερής πρωτοβουλία που αποσκοπεί να διασφαλίσει συγκεκριμένες κυβερνητικές δεσμεύσεις για την προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, την ενδυνάμωση των πολιτών, την καταπολέμηση της διαφθοράς και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη σύγχρονη διακυβέρνηση. Στην πρωτοβουλία έως το 2017 έχουν ενταχθεί 74 χώρες οι οποίες στοχεύουν στην προώθηση φιλόδοξων μεταρρυθμίσεων στην κατεύθυνση της ανοικτής διακυβέρνησης μέσα από τη στενή συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών.

Η συμμετοχή κάθε χώρας συνεπάγεται την υποχρέωση να υποβάλλει και να υλοποιήσει δεσμευτικό διετές Σχέδιο Δράσης για την Ανοικτή και Συμμετοχική Διακυβέρνηση το οποίο πρέπει να διαμορφώνεται μέσα από ευρεία και συνεχή διαβούλευση με φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

Για να συμμετάσχουν στην OGP, οι Κυβερνήσεις πρέπει να αποδεικνύουν τη δέσμευση τους για μια πιο Ανοικτή Διακυβέρνηση με την κάλυψη ενός συνόλου ελάχιστων κριτηρίων επίδοσης, γύρω από τις βασικές παραμέτρους της Ανοικτής Διακυβέρνησης. Στον οργανισμό, δίνεται έμφαση στην αύξηση της λογοδοσίας της Κυβέρνησης, στην ενίσχυση

⁵ <http://www.oecd.org/governance/global-forum-on-public-governance/>

⁶ <https://www.opengovpartnership.org/>

της συμμετοχής των πολιτών καθώς και στην καταπολέμηση της διαφθοράς.

Εικόνα 2 Αρχές της πρωτοβουλίας Open Government Partnership⁷

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της εθνικής στρατηγικής για την Ανοικτή Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση, η ελληνική κυβέρνηση έχει υπογράψει επιστολή δέσμευσης, και συμμετέχει ενεργά, στη διεθνή πρωτοβουλία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση από το 2011. Η συμμετοχή της Ελλάδας στην OGP είναι αντικείμενο συντονισμού από τον εκάστοτε Υπουργό Διοικητικής Μεταρρύθμισης. Μέσω της συμμετοχής στον οργανισμό διαμορφώνεται μια σαφής, επιτακτική, ανάγκη για μια φιλόδοξη και ολοκληρωμένη διαδικασία ανοικτής επικοινωνίας και συνεργασίας με τα ενδιαφερόμενα μέρη, κατά την εκπόνηση των δράσεων ανοικτής διακυβέρνησης. Η ανοικτή διακυβέρνηση μέσα σε αυτό το πλαίσιο θεωρείται τόσο ως πρόκληση για ρεαλιστικές δράσεις στο υφιστάμενο σύστημα διακυβέρνησης, όσο και μια ευκαιρία για να εισαχθούν πιο αυτόνομοι και μακροπρόθεσμοι ανοικτοί μηχανισμοί διαβούλευσης και συμμετοχής.

Άλλοι οργανισμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, (World Bank⁸), έχουν αναγνωρίσει ότι η αυξημένη διαφάνεια, η συμμετοχή των πολιτών και η συνεργασία μεταξύ κυβέρνησης και πολιτών αποτελεί βασικό παράγοντα ανάπτυξης του 21ου αιώνα. Η κυβερνητική διακυβέρνηση, με ανοικτό χαρακτήρα ως κεντρικό πυλώνα, βελτιώνει τη χρήση δημόσιων πόρων, διευκολύνει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων χωρίς αποκλεισμούς και αυξάνει την εμπιστοσύνη μεταξύ κυβερνήσεων και πολιτών. Οι κυβερνήσεις που είναι πιο ανοικτές είναι

⁷ Δικτυακός τόπος της παγκόσμιας πρωτοβουλίας Open Government Partnership <https://www.opengovpartnership.org/>

⁸ <https://data.worldbank.org/>

οι κυβερνήσεις οι οποίες βρίσκονται σε καλύτερη θέση να ενεργούν αποτελεσματικά και αποδοτικά, να προωθήσουν την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και να ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες όλων των πολιτών.

Η παγκόσμια δυναμική πίσω από την ανοικτή κυβέρνηση έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, και μαζί της, η δέσμευση του Ομίλου της Παγκόσμιας Τράπεζας (WBG) είναι να βοηθήσει τις κυβερνήσεις να γίνουν πιο ανοικτές και, με αυτόν τον τρόπο, να επιτύχουν χωρίς βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Η δημιουργία της Διακυβερνητικής Παγκόσμιας Πρακτικής (Global Government Partnership, GGP), παρέχει μια μοναδική ευκαιρία για την προώθηση της συνεργασίας και τη μεγιστοποίηση του αναπτυξιακού αντίκτυπου της ανοικτής διακυβέρνησης.

Η ανάληψη δράσης για την ανοικτή διακυβέρνηση θεωρείται ζωτικής σημασίας για την Παγκόσμια Τράπεζα, διότι αυξάνεται η ζήτηση των πελατών για βοήθεια σχετικά με την υλοποίηση των σχετικών μεταρρυθμίσεων. Μπορεί επίσης να βοηθήσει την Παγκόσμια Τράπεζα να υιοθετήσει μια συνεργατική και ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανοικτή διακυβέρνηση, σε στενή συνεργασία με τη Συνεργασία για την Ανοικτή Διακυβέρνηση (OGP), μέσω της οποίας οι κυβερνήσεις σε κάθε περιοχή έχουν αναλάβει δεσμεύσεις για αυξημένη διαφάνεια και συμμετοχή.

Οι ειδικοί στόχοι της Παγκόσμιας Τράπεζας είναι: να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανοικτή κυβέρνηση, να ενσωματώσει την ανοικτή κυβέρνηση στη στρατηγική δέσμευσης του GGP αλλά και να δημιουργήσουν και να ενισχύσουν τη συνεργασία με βασικούς ενδιαφερόμενους που εργάζονται για την ανοικτή διακυβέρνηση.